

Asia: VN/33727/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Yleisiä huomioita esitysluonnoksesta

LUVA – Luonnonvarat ry kiittää mahdollisuudesta antaa lakilausunto ja toteaa seuraavaa:

Suomen huoltovarmuuden kannalta luonnonvara-alan ammatilliset koulutukset ovat ensisijaisen tärkeitä. Ruoka- ja energiaomavaraisuutemme varmistamiseksi luonnonvara-alan ammattikoulutusverkko tulee säilyttää kattavana. Jo nyt esimerkiksi metsäalalla on pula työntekijöistä, kuten metsäkoneen- ja puutavara-auton kuljettajista. Lähitulevaisuudessa koko luonnonvara-alalla on suuri tarve työllisille runsaan eläköitymisen myötä.

Kansantaloutemme kannalta ala on todella merkittävä. Suomen viennistä viidennes on metsäteollisuuden tuotteita. Luonnonvara-alan koko arvoketju jää Suomeen, koska raaka-aine on kotimaista.

Luonnonvara-ala on myös useiden eri selvitysten mukaan erittäin merkittävä kasvuala, koska kotimainen raaka-aine ja osaavat ihmiset mahdollistavat uudet innovaatiot. Uusin esimerkki on VTT:n vastikään julkistama Metsäteollisuuden arvonalisän nostaminen bioperäisen hiilidioksidin innovaatioilla, joilla kansantalouden arvonalisää voidaan kasvattaa miljardeilla euroilla hakkuumääriä kasvattamatta.

Kotimaisen ruokaturva ja ruoan korkea omavaraisuusaste ovat keskeinen osa huoltovarmuutta. Hallitusohjelmaan on kirjattu, että koulutusjärjestelmämme tuottaa riittävästi osaamista ja tekijöitä kriittisille aloille huolehtien näin yhteiskuntamme kantokyvystä. Ja, että huoltovarmuuden turvaamiseksi ammatillisessa koulutuksessa ja korkea-asteella on varmistettava, että kriittisten alojen osaamistarpeisiin vastataan riittävästi.

Luonnonvarakeskuksen (Luke) selvityksen mukaan ruoka-alan, eli maatalouden, elintarviketeollisuuden, elintarvikkeiden tukku- ja vähittäiskaupan sekä ravitsemistoiminnan, vaikutus Suomen kansantaloudelle on merkittävä. Ala työllistää välilliset vaikutukset huomioonottaen noin 320 000 henkeä, mikä on lähes 12 prosenttia kaikista työllisistä.

Opetushallituksen ja Osaamisen ennakointifoorumin kohtaantotarkastelun (2023) arvion mukaan maa- ja metsätalouden työntekijöistä tulee olemaan alitarjontaa jo vuonna 2028. Luonnonvara-alalla työskentelevistä suorittavista työntekijöistä on vajautta osittain jo nyt.

LUVA – Luonnonvarat ry on huolissaan esitysluonnoksen vaikutuksesta luonnonvara-alan ammatillisen koulutuksen edellytyksiin ja näkee siksi tarpeen lakiesityksen muuttamiseen.

Ammatillisen koulutuksen kokeilua koskevat säädösehdotukset

Esityksessä ehdotetaan, että toteutettaisiin 1. tammikuuta 2026 alkava ja 31. joulukuuta 2033 loppuva kokeilu ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksesta, johon valittaisiin enintään 40 koulutuksen järjestäjää, joiden järjestämisluvat korvattaisiin määräaikaisilla kokeiluluvilla. Näillä ammatillisen koulutuksen järjestäjällä olisi oikeus järjestää kaikkia ammatillisesta koulutuksen tutkintorakenteeseen kuuluvia tutkintoja.

LUVA – Luonnonvarat ry:n mielestä kokeilu tuo joustavuutta ja mahdollisuuden reagoida alueelliseen työvoimatarpeeseen nopeasti. Kokeilussa näemme kuitenkin ensisijaisen tärkeäksi laadun valvonnan ja varmistamisen. Mukaan kokeiluun tulee ottaa kattavasti nykyisiä luonnonvara-alan koulutusta antavia oppilaitoksia eri puolilta Suomea.

Nuoret eivät tutkitusti siirry kauas kotoaan ammattiopintoihin, joten kokeilun jälkeen on varmistettava kattava luonnonvara-alan koulutuksen saatavuus sekä osaavan työvoiman tarjonta eri puolilla Suomea.

Rahoituksen uudistusta koskevat säädösehdotukset

Esitys kohtelisi luonnonvara-alaa epäreilusti, sillä alan koulutuksessa välttämätön tuki-infra (maa- ja metsäalueet, kotieläintilat, tallit, koneet) kirjautuvat kustannuslaskennassa puutteellisesti, eikä laskenta ota huomioon oppilaitosten muiden koulutusohjelmien infran käyttöä. Tämä antaa virheellisen kuvan luonnonvara-alan koulutuksen todellisista kustannuksista.

Luonnonvara-alan kustannusryhmiä laskettaisiin merkittävästi nykyisestä sekä kustannusryhmien painokertoimia pienennettäisiin, mikä johtaisi luonnonvara-alan rahoituksen noin 20–27 prosentin alenemaan ja useiden luonnonvaraoppilaitoksen toimintaedellytysten loppumiseen. Kuitenkin jo nyt esimerkiksi metsäalalla on tekijöistä pulaa. Maa- ja metsätalouden henkilöresurssin väheneminen

uhkaksi maan huoltovarmuutta myös pitkällä tähtäimellä, koska koulutuksen uudelleen aloittamista ei ole mahdollista tehdä nopeasti.

Esitämme metsäalan osalta, että metsäalan ammattitutkinto pidetään kustannusryhmässä 4. ja metsäalan erikoisammattitutkinto säilytetään kustannusryhmässä 2. Metsäalan perustutkinto tulee säilyttää kustannusryhmässä 4. Metsäalan perustutkinnon metsäkoneenkuljettamisen osaamisala tulee säilyttää kustannusryhmässä 5, kuten on nyt esitettykin.

Muiden luonnonvara-alan koulutuksen ammatillisten perustutkintojen kustannustaso tulee säilyttää nykyisellään, jotta huoltovarmuuskriittisten alojen koulutus ja osaaminen turvataan.

Myös kustannusryhmien painokertoimia tulee nostaa nyt esitetyistä lähemmäs tällä hetkellä olevia kertoimia.

Majoituksen järjestämisen korotuskertoimen muutos tulisi vaikuttamaan luonnonvara-alan oppilaitosten asuntolatoiminnan rahoitukseen ja heikentäisi oleellisesti opiskelijoiden mahdollisuutta tulla koulutukseen. Nyt esimerkiksi metsäalan koulutus on saanut asuntolassa asuvista opiskelijoista alan rahoituskertoimen mukaista korotettua rahoitusta (perushinta korotettuna 1,46 kertoimella). Nyt tätä ollaan yhdenmukaistamassa siten, että kerroin on kaikelle majoitukselle sama 0,77 ja alakohtaisia korotuskertoimia ei enää huomioitaisi.

Näemme, että luonnonvara-alan majoitustoiminnan rahoituksen leikkaaminen ei ole mahdollista.

Luonnonvara-alan laadukas koulutus edellyttää riittävää opetushenkilöstöä, koulu- ja majoitustiloja, todenmukaisia oppimisympäristöjä sekä uudenaikaista konekanta. Luonnonvara-alan koulutukseen kannattaa panostaa, koska se on nyt merkittävä ala kansantaloudelle, ja tulevaisuudessa entistäkin merkittävämpi.

Kunnioitavasti,

LUVA – Luonnonvarat ry

LUVA – Luonnonvarat ry on luonnonvara-alan kattojärjestö. Jäseninä ovat Agrologien Liitto ry, METO – Metsäalan Asiantuntijat ry ja METO – Metsäalan Yrittäjät ry. Jäsenjärjestöissä on noin 8.000 jäsentä, jotka työskentelevät maa- ja metsätaloudessa, tuulivoiman ja luonnonsuojelun parissa sekä monessa muussa luonnonvara-alan asiantuntija- ja johtotehtävässä.

Oppimisen tukea ja erityistä tukea koskevat säädösehdotukset

-

Tilauuskoulutusta koskevat säädösehdotukset

-

Muut ammatillisesta koulutuksesta annettua lakia koskevat säädösehdotukset

-

Asetusluonnokset

-

Muut kommentit

-

Eklund Tiina
LUVA - Luonnonvarat ry